

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

תוכן

- א. סוכה ישנה ובית הלל מכשירין ... אבל אם עשאה לשם חג אפילו מתחילת השנה כשרה 1
- ב. מניין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ... כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה. 3.....
- ג. עשאה מן הקוצין ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשרה 5.....
- ד. דבעינן טויה לשמה. 7.....
- ה. העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית ... באילן שצלתו מרובה מחמתו אבל חמתו מרובה מצלתו כשרה ... בשחבטן. 8.....
- ו. בסכת תשבו לא בסוכה שתחת הסוכה ... פעמים ששתיהן כשירות פעמים ששתיהן פסולות פעמים שתחתונה כשרה והעליונה פסולה פעמים שתחתונה פסולה והעליונה כשרה

11

דף ט.

א. סוכה ישנה ובית הלל מכשירין ... אבל אם עשאה לשם חג אפילו מתחילת השנה כשרה

סוכה ישנה¹ שעשאה לשם החג אפילו מתחילת השנה כשרה כמו שהיא אם עשאה לאחר סוכות הקודם, ואין צריך לחדש בה דבר. וכן אם עשאה בתוך שלושים יום סתמא לשם החג נעשה, ואין צריך לחדש בה דבר.

אך סוכה ישנה קודם שלשים יום שלפני החג, שעשאה בכך שהניח סכך לשם צל, ולא חשב לשם החג כמבואר לעיל דף ח: וכן סוכה שעשאה לשם סוכת החג, אך עשאה קודם לסוכות הקודם, ולא דר בה בקביעות כל השנה, כשרה², ומצוה שלכתחילה³ יחדש בה לשם החג⁴.

¹ שו"ע ונו"כ תרלו א

² ולפיכך סוכה העומדת משנה לשנה אף שמתחלה עשאה לשם החג, כיון שעבר החג הרי במלה העשיה, ואף על גב דכשרה היא שהרי נעשה מתחלה לשם צל העשיה שהיתה לשם החג נבטלה וע"כ צריך לחדש בה דבר ³ לאפוקי מהב"י דס"ל דמעכב. שעה"צ שם ד ובערוה"ש שם ב כתב "ואפילו מדרבנן אין זה הכרח אלא הידור בעלמא".

⁴ כדי שלא יבואו להתיר אפילו עשאה מתחלה לשם דירה דאז פסול מדאורייתא. מ"ב שם ס"ק ד

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

חידוש זה הנו בגוף הסכך, כלומר שיניח סכך חדש לשם החג. ואפילו אין בסכך המחודש אלא טפח על טפח מרובע⁵ די בכך, ואם הסכך החדש מונח על פני כל אורך או רוחב הסוכה אפילו אין ברחבו אלא כל שהוא די בכך. וכן יכול להגביה ולהניח טפח על טפח מרובע מהסכך הקיים⁶.

וכן אם חידש דבר בהכשר הסוכה אפילו לא חידש בסכך, כגון שחסר לו דופן שלישי, נחשב זה לחידוש וכן לכאורה אם היה גג מעל הסכך והסירו⁷, הרי זה חידוש שהרי ללא זה לא היה יכול לקים מצות סוכה, ועדיף מחודש מעט בסכך. אך אם חידש בדבר שאינו נערך כלל להכשר הסוכה אם לא היה החידוש בסכך כגון שבנה דופן רביעית אין זה חידוש⁸. ואם לא חידש כלל, בדיעבד יצא.

אם לא חידש בה ביו"ט, אסור לחדש שהרי הסכך הוא מוקצה, ואינו יכול להגביהו, וסכך חדש גם הוא מוקצה אלא אם כן ראוי למלאכה ועמד לכך, ומכל מקום כיון שאינו אלא למצוה ולתחילה יכול לאכול ולברך בסוכה זו⁹. וי"א¹⁰ שחידוש מעכב ואם לא חידש פוסל את הסוכה. ואע"ג שהעיקר שאינו מעכב יש חששו שמשום כך לא¹¹ יברך "לישב בסוכה". ואם יוכל יחפש סוכה אחרת.

וכל זה בסכך, אבל בדפנות אפילו עשאן מתחלת השנה בבירור שלא לשם החג, אינו צריך לחדש בהם דבר.

סוכה ישנה שדר בה בקביעות אינן מועיל חידוש בעלמא, אלא צריך שיגביה ויניח הסכך לשם סוכה, ומטעם זה גם אם היה עליה גג אינו מועיל בכך שהסיר את הגג בלבד. אלא צריך להגביה ולהניח¹². כמבואר לעיל דף ח: ושם התבאר שיש מסתפקים¹³ שאם הגג עשוי במסילה או צירים,

⁵ ואם היה שטח טפח נחלקו בזה המג"א והא"ר. עיין שעה"צ שם ח

⁶ ערוה"ש שם סעי' ב

⁷ בן מוכח להדיר מג"ב ס"ק ח שכתב לגבי סוכה שהיה דר בה כל השנה לא סגי בגילוי הגג לבד. משמע שאם לא דר בה כל השנה מהני גילוי הגג ומסתברא הוא דמ"ש מבניית דופו שלישי ואדרבא הכא עשה החידוש בהכשר הסכך ועדיפא מהנחת חדש או נענוע הישן.

⁸ שעה"צ שם ז

⁹ על פי המ"ז ס"ק ג ומג"א ס"ק א שחידוש אינו אלא למצוה מן המובחר, וכן בבבארי יעקב שם כתב להדיא "וא"כ עכ"פ נוכל לסמוך בזה ולהתיר בדיעבד בלא חידוש", וכן פסק המ"ב ס"ק ד וערוה"ש ב

¹⁰ בעמרת זקנים שם דייק כך מל' המחבר משמע דעכובא הוא, וכן כתב ב"י (ד"ה ומ"ש) דזהו דעת תוספות (סוכה ט, א ד"ה ואם) והרא"ש (שם פ"א סימן יג) דבלאו הכי פסולה ובא"ר שם הביר שבשבלי הלקט (סי' שלו) כתב בשם רב יהודאי גאון דלא חידש פסולה, וכ"כ בתניא (סי' פב) בשם רב נמרונאי

¹¹ כף החיים ס"ק ו ולכאורה זה יש לחשוש למאן דנהיג כמחבר אך מכיון שרוב הפוסקים האשכנזים נקטי דלא כהב"י בזה וגם לשיטתו לכאורה אינו אלא מדרבנן. א"כ ספק לקולא ויכול לברך. שו"ר שכעין זה כתב בשו"ת יחו"ד ו, מא

¹² מג"ב שם ס"ק ח ט

¹³ בשו"ת חלקת יואב מהדו"ת סי' נז, ובשו"ת מחזה אברהם האו"ח סי' קמ"א ובשו"ת אבני נזר סי' תע"ד כתבו להסתפק שמכיון שדעתו לאחר חג הסוכות להמשיך לדור שם בלי לסלק הסכך, הרי זה בנדר סכך שנעשה לשם צל ולשם דירה והרי זה כמו שכתב בשולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תרכו סעיף א "אין אדם יוצא ידי חובתו אלא בסוכה שאינה עשויה אלא לצל בלבד, דוגמת ענני כבוד. אבל אם היא עשויה גם לדירה דהיינו

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

על מנת להורידו גם הגבהת והנחת הסכך אינו מועיל, אלא עריך להניח סכך מחדש על מנת להסירו, ולהסירו משם אחר חג הסוכות.

ב. מניין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ... כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה

כשם שחל שם שמים¹⁴ על הקדשים, ולכך הן אסורים בהנאה, כך חל שם שמים על הסוכה שנאמר (ויקרא כג פסוק לד) חג הסוכות שבעת ימים לה' מה חג דהיינו חגיגה לה' אף סוכה לה'.

ואין נקרא סוכה אלא הסכך בלבד, לפיכך אסור להסתפק מעצי הסכך כל שבעת ימי החג מן התורה, ואפילו לעשות מהם קיסם לחצות את שיניו, בין מהסכך הצריך להכשר סוכה כלומר ז' טפחים על ז' טפחים, בין מהסכך היתר על הכשר סוכה, ואפילו נפלה הסוכה ונתבטלה מצותה¹⁵, אף על פי כן אסור להסתפק מעצי הסכך כל שבעת ימי החג מן התורה¹⁶. ואפילו עשה סוכה אחרת בחוה"מ וא"צ לראשונה בכל זאת עזיה אסורים בהנאה.

ומדברי סופרים אסור להסתפק אפילו מעצי הדפנות כל שבעת ימי החג ובשמיני עצרת ובחול"ל גם בתשיעי¹⁷, אפילו אם נפלה הסוכה¹⁸.

לדור בה בקביעות ולא להסתופף בצלה בלבד, או שעשויה גם להשתמש בה תשמיש של צניעות כגון לאוצר או שאר תשמיש שצריך לעשותו במקום צנוע, או שהיא עשויה גם למחסה ולמסתור מזרם וממטר כל שאינה עשויה לצל בלבד אין זו סוכה אלא בית. שהרי הבית הוא מיוחד לכל דברים אלו והתורה אמרה סוכה ולא בית". ואף על גב שיש לחלק שכאן לאחר החג סוגרים מעל הסכך בגג, מכל מקום אינו בגדר מעשה נמור לבטל מהסכך שם תקרה ולפי"ז אין עצה אלא לסלק הסכך לאחר החג, ולחזור ולהניחו בכל שנה לפני החג.

¹⁴ שו"ע ונו"ב תרלח א

¹⁵ ועיין שו"ת שואל ומשיב מהדו"ד ח"ג סי' כ"ח אוסר, מטעם זה לסתור הסוכה כדי שלא יפקיע מצותה וקדושתה. ועיין בשו"ת להורות נתן ח"ז סי' מ"ח ומ"ט שמסקנתו להתיר לסתור הסוכה בחוה"מ כשיש צורך בכך ובתנאי שלא ישתמש בעצי הסוכה לשימוש כלשהו.

¹⁶ אמנם הוא מחלוקת הפוסקים אם בנפלה איסורה מן התורה וכן דעת היש"ש בביצה או שאיסורה מדרבנא דעת ר"י בתוס'.

¹⁷ שהרי בשמונה עדיין מהוייב לאכול בסוכה וכיון דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולי יומא ואם חל שבת אחר יום טוב נוהגין שלא להסתפק ממנו גם בשבת דהוי כמבין מיו"ט לשבת. מ"ב שם ס"ק ב

¹⁸ ואף על פי שהדפנות אינן עיקר הסוכה מכל מקום הואיל והוקצו למצות סוכה חל עליהם קדושת הסוכה להאסר בהנאה כמותה.

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

ואפילו הדפנות שאין צריך להכשר סוכה כגון שעשה ארבע דפנות שלימות כל הדפנות מוקצות למצות הסוכה וחל עליהם קדושת הסוכה¹⁹. וי"א²⁰ שגם רצפת הסוכה בכלל קדושת הסוכה כשעשויה מקרשים וכדו', אבל אין המקום נאסר²¹, ולכן אם נפלה הסוכה או פינו אותה משם מותר להשתמש במקום שעמד שם הסוכה לכל שימוש שהוא.

ואם פירס על רצפת הסוכה שטיחים וכדו' דינם כנוי סוכה ומועיל תנאי עליהם בערב יום טוב שיוכל להשתמש בהם אימתי שירצה.

אולם עצי הסכך והדפנות עצמן אינן אסורים אלא להסתפק מהן דרך ביטול, שבזה תבטל קדושתה, דהיינו שלא יטול מהן שום דבר אפילו קיסם לחצוץ בו שיניו שהרי כשמפריד הקיסם מהסוכה מפקיע הוא מעליו קדושת הסוכה, אבל מותר ליהנות מהן הנאה להשתמש בהם כל תשיש כל שאינו מפקיע מעליהם קדושת הסוכה²², כגון להניח עליהם חפציו ולהריח בהם אם הם עצי בשמים, וכל כיוצא בזה.

סוכה הבנויה לשם צל כגון סוכת שמירה וכדומה, אפילו אם נכנס²³ ואכל בה²⁴, לא התקדשה ועציה מותרים. וי"א²⁵ שאפילו בסוכה שלא נעשית לשם מצוה ואפילו לא חידש בה דבר, אם ישב בה פעם אחת לשם מצות סוכה, נתקדשה ונאסרה.

ולכו"ע קודם שישב בה לשם מצות סוכה אין עליה קדושה כלל אפילו עשאה לשם מצות סוכה, ומותר להסתפק אפילו מעצי הסכך ואין צריך לומר מעצי הדפנות ומנויי הסוכה, שכל מצוה שעדיין לא נשתמשו בה לשם מצוה אין עליה קדושה כלל.

¹⁹ וזה רק אם עשה ארבעתן בסתם שלא פירש על איזה דופן כוונתו להכשר סוכה ועל איזה דופן כוונתו לעשותו דופן רביעי למצוה מן המובחר בעלמא, אבל אם לאחר שעשה מן הדפנות שיעור הצריך להכשר סוכה הוסיף עוד דופן שנראה מכוונתו בעשיית זה הדופן שאינו אלא למצוה מן המובחר בעלמא לא נאסר כלל זה הדופן ולא חלה עליו קדושת הסוכה מעולם.

²⁰ שו"ת אג"מ או"ח א קפא ועיי"ש שכתב להדיא שאיסור הריצפה מדין עצי סוכה אלא אם עשאה רק לנוי שאז דינה כנויי סוכה. וכ"מ בשו"ת אבנ"ז חיו"ד סי' שס"ג

²¹ שם בשו"ת אג"מ

²² ועיין שו"ת עונג יום טוב או"ח סי' מ"ט שהולק על דעת המ"ז המובא במ"ב, וסובר שכל הנאות אסורות בסוכה אפילו אין בהם משום ביטול קדושתה, כיון שהוקש לקרבן חגיגה ולדבריו אסור ליהנות מהסוכה אלא אך ורק מה שהוא לצורך מצוותה, ועיין קהלות יעקב סוכה סי' ז'

²³ עיין במ"א שאפילו לא נעשית לשם סוכה דהיינו שהיתה עשויה לצל כיון דמדינא סוכה כשרה היא וישב בה פ"א אסורה שוב כל ימי החג ונ"ל דמיירי שהזמינה מתחלה לשם סוכת החג או שבעת שישב בה היה דעתו לישב בה כל ימי החג הלא"ה לא נתקדשה בפ"א להיות שם סוכת החג עליה. מ"ב ס"ק ט

²⁴ וצ"ע שהרי צריך לחדש בה דבר וא"כ בכך נעשתה לשם חג ותאסר על ידי כך, ואולי איירי דוקא בלא חידוש והמ"ב לשיטתו לעיל שאינו אלא מצוה מן המובחר, ולהכי ביו"ט אינו יכול לחדש כנ"ל. ועוד אפ"ל כיון דס"ל שהחידוש אינו אלא להידור ומצוה א"כ לא הוי פעולה מספקת בנוף הסוכה לקדשה לשם החג משום כך. וצ"ע

²⁵ שולחן ערוך הרב שם סעיף טו

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

ואפילו מי שיש לו סוכה בנויה משנה לשנה, אף על פי שישב בה בשנה שעברה אעפ"כ אינה אסורה עד שישב בה בחג של שנה זו, דכיון שעבר החג של שנה שעברה בטלה קדושת הסוכה, ואין הקדושה חלה עליה עד שישב בה פעם אחת לשם מצוה²⁶. ויש מפקפקים בזה טוב להחמיר²⁷.

אם לאחר שסייך כל סכך הצריך לסוכתו, הוסיף עליו עוד קנים בעובי הסכך הרי קנים אלו שהוסיף בטלים הן לגבי הסכך וחל עליהן קדושת הסוכה.

אם הוסיף קנים בעובי הדפנות או שזקף קנים ונתכוין בסמיכת הקנים לדופן כדי לחזק את הדופן או כדי להוסיף בעביו הרי הן בטלים לגבי הדופן, אף על פי שאינן מחוברין לדופן וחל עליהם קדושת הסוכה כמו על הדופן עצמו.

ובמסכת ביצה דף ל: יתבאר שגם אם התנה שלא יחול קדושה על הסוכה אין מועיל, גם אם התנה עליהם מערב יום טוב ואמר אין אני בודל מלהסתפק מהם כל שהות אורך בין השמשות של כל שמונת הימים. שמכיון שא"א ליטול בין השמשות מהדפנות או הסכך משום סתירת אהל איתקצי לכולי שבעה. ואפי' נפלו וזה דוקא בשבעת הימים אבל בשמיני שלו שאיסורו הוא רק משום מוקצה מועיל התנאי לכשיפלו שיכול להשתמש בהן²⁸.

אך אם עשה סוכה בחול המועד והתנה על עצי הדפנות בתנאי המועיל להסתפק מהן בכל עת שירצה הרי זה מסתפק מהן בכל עת שירצה אפילו בשעה שהסוכה קיימת, ויושב בה לשם מצוה ואין בזה משום ביזוי מצוה, כיון שהדפנות לא הוקצו כלל למצוה, שהרי התנה עליהם מתחלה שיהא רשאי להסתפק מהן, ונמצא שלא חלה עליהם קדושת הסוכה מעולם²⁹.

ג. עשאה מן הקוצין ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין בשרה

²⁶ דעת שו"ע הרב שם

²⁷ מ"ב שם ט מהשע"ת והבכורי יעקב

²⁸ ולכאורה אם אינו רוצה אלא ליטול קיסם מהסכך בלי לסותרו או שרצה ליטול ענף מעובי הסכך שאין בזה משום סתירה לכאורה יועיל התנאי אם התנה עליהם מערב יום טוב קודם כניסת יום טוב כלומר קודם בין השמשות ואמר אין אני בודל מלהסתפק מהסכך כל שהות אורך בין השמשות של כל שמונת הימים, שנמצא בשעה שהיתה הקדושה צריכה לחול עליהם בכניסת היום בשעה זו לא חלה עליהם כלל שהרי התנה עליהם שיהיה כחו וזכותו בהם, וא"כ לא הוקצו כלל למצוה ולפיכך מותר להסתפק מהם בכל החג אימתי שירצה וכן אם התנה ואמר איני בודל מהן כל בין השמשות בסתם דהיינו שלא הזכיר בפירוש ליום הראשון ולא לשאר ימים היתה כוונתו על בין השמשות של כל ימי החג והרי זה מותר להסתפק מהן אימתי שירצה בין ביום הראשון בין בשאר ימים. וכן אם לא הזכיר כלל בין השמשות אלא אמר איני בודל את עצמי מלהסתפק מהם בכל עת שארצה הרי זה מסתפק מהן אימתי שירצה שכיון שהתנה להסתפק מהן בכל עת שירצה הרי גם בין השמשות הוא בכלל התנאי ונמצא שלא חלה עליהם הקדושה מעולם. ועיין שולחן ערוך הרב שם סעיף ט – י שולחן ערוך הרב שם סעיף יד

הלכות הדף היומי

מסכת סוטה

במצוה שנצטוונו לטיל ציצית בבגד שיש לו ארבע כנפות – אין עושין הציציות³⁰ מהצמר הנאחו בקוצים כשהצאן רובצים ביניהם, ולא מהנימין הנתלשים מהבהמה, ולא משיורי שתי שהאורג משייר בסוף הבגד, ואפילו אם מתחילה טוו החוטין לשם ציצית ואח"כ ארג מהם בגד בכל זאת פסול, ו"א³¹ משום ביזוי מצוה. וי"א³² שטעם הפסול משום שנאמר דין בציצית "הכנף – מין כנף" שיש לעשות הציצית ממה שראוי לעשות מהם את כנף הבגד³³. ואין מינים הללו ראויים לעשות מהם בגד שהם פסולת הצמר, ואין בגד נעשה מכמותן.

ולפיכך כל מיני צמר שהם גרועין, כגון שאריות חוטים שאין בגד נעשה מהם, פסולים לציצית.

צריך להטיל הציצית בבגד ולקשרו לשם מצות ציצית³⁴. הטיל ישראל ציציות³⁵ בבגד, וגם כל הקשרים והחוליות שלא בכונה לציצית, כגון³⁶ שעשה מהקשרים העשויים בסוף חוטי השתי שקרויים קוצים³⁷, על שם שבולטים הם בקוצים ועשה מהם בהיותם מחוברים לבגד, גריל של ציצית. צריך להתיר את הקשרים, ולהסיר החוטים מהבגד ולחזור להטיל ולקושרם מחדש לשם מצות ציצית.

ואם אין ציציות אחרים מצויים להכשירו, ואינו יכול להתיר את הקשרים ולקושרם מחדש. כגון בערב שבת סמוך לכניסת השבת, יש לסמוך על הרמב"ם, שמכשיר³⁸, אבל לא יברך עליו. אפילו אם לא עשה רק התחיבה בכנף שלא לשמה, וכ"ש אם עשה הקשר עליון שלא לשמה³⁹.

³⁰ שו"ע ונו"כ או"ח יא ב

³¹ דעת המחבר שם וכפירוש הרמב"ם בנמרא. ודלא כפירש"י ותוס' בגמ' דהחיסרון הוא בלשמה ולכן פי' קוצים נימים וגרדין באופן אחר שמחבר ס"ל שיש לסמוך על הרמב"ם דלא בעי' תליה לשמה בשעת הדחק בדלהלן. ועיין אלף המגן כאן ס"ק יד

³² דעת המאור מובא במג"א שם ט ובמ"ב ס"ק כו ובשו"ע הרב שם י הביא רק געת המאור ולא הביא כלל טעמא דביזוי מצוה.

³³ ואפילו להמחבר בסימן ט' סעיף א' דשאר מינים פטורים ולא דרשינן הכנף מין כנף, לאו דלא דרשי לגמרי דהא הר"מ ז"ל (ציצית ב, ח) הצריך ציצית מצבע הטלית מהאי טעמא, אבל הרב בסימן ט' (סעיף ה) חולק, ומ"מ לדידיה דרשינן פשיטא הכנף מין כנף ואיך שיהיה מן מינין אלו אפילו דיעבד פסול. פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם שם ס"ק ט

³⁴ דעת רש"י תוס' והרא"ש בסוגייתנו. שזהו סיבת פסול קוצים וכו'

³⁵ שו"ע ונו"כ שם יד ב

³⁶ ועיין בבב"ל יד ב ד"ה לא יברך שבסתמא אם שם חוטים בבגד המיועד לציצית כוונתו לשמה.

³⁷ וכפירש"י ותוס' בגמ' כאן

³⁸ דס"ל אף על גב דבעי טויה לשמה מ"מ התליה לא בעי לשמה ויליף לה מדכתיב בני ישראל לאפוקי עו"ג ש"מ דישראל בלי כונה כשר. מ"ב שם ז

³⁹ דרש"י והרא"ש והתו' ס"ל דבעינן מדאורייתא ג"כ תליה לשמה וקרא דמיעט עו"ג צריך אפילו ישראל עומד ע"ג ומלמדו לשמה. מ"ב שם ח

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

לפיכך צריך לזהר לכתחלה קודם התליה בבגד שיוציא בשפתיו בפירוש⁴⁰, שתולה כל אלו הציצית לשם ציצית וקושר לשם ציצית⁴¹. לפני הטלת החוטים בכנף הראשון ויועיל על כל הארבע כנפות, ואף שהפסיק הרבה ביניהם בהיסח הדעת מוחלט⁴².

אולם אם קשר קשר העליון וחוליא אחת בכונה, אף על פי שעשה שאר הקשרים והחוליות אח"כ שלא לשמה גם אם יש ציצית אחרים יש להכשיר⁴³.

ולכן הקונה ציצית מוכנה, עליו לברר שהוטלה בבגד ונקשרה לשמה, או לקנות רק מאלו שיש עליהם תעודת כשרות מיהמנה.

ד. דבעינן טויה לשמה

חומי הציצית⁴⁴ צריכין שזירה, שנאמר (במדבר טו פסוק לח) פְּתִיל תְּבִלָּה שיהיה טווי ושזור כעין פתילה⁴⁵, ומה תכלת טווי ושזור אף לבן כן, שהרי הוקשו זה לזה (דברים כב פסוק יב) גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ וגו'.

וצריכים⁴⁶ שיהיו טוויין ושזורין לשם ציצית דוקא, כלומר שיאמר בפה בפירוש⁴⁷ בתחלת הטויה והשזירה שהוא עושה כן לשם ציצית, או שיאמר לאשה טווי לי ציצית לטלית, שנאמר שם תַּעֲשֶׂה לָךְ לשם חובתך. ואם לא

⁴⁰ ועיין שו"ת משיב דבר להנצי"ב ח"א סי' ג' במכתבו למשנה ברורה "הנה מלבד שלא ראינו אבותינו שנהגו כך גם לשון השו"ע בלי כוונה מבואר דלא צריך אלא כוונה במחשבה". ועיין ערוך השולחן סימן יא סעיף ה "ושמה נתבאר שאחד מהקדמונים נסתפק דבכל דבר לשמה אי בעינן דוקא דיבור או די במחשבה בעלמא ומלשון הרא"ש שם משמע להדיא דמהני שכתב טוב שיוציא בשפתיו". ובסימן יד סעיף ה הביא "וגם זה פשוט דתלייה די במחשבה לשמה דמעשה התלייה מוכחת על הלשמה וכ"כ המ"ב".

⁴¹ מ"ב שם ס"ק ח

⁴² כמבואר בבה"ל שם ד"ה בלא כונה, דאמרינן כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה אף דלכאורה הם שתי פעולות נפרדות

⁴³ מ"ב שם ס"ק ו

⁴⁴ שו"ע הרב יא סעי' ב

⁴⁵ ועשיית פתילה הוא שבשלב הראשון לאחר גזיות הצמר, מנפצים הצמר ע"י סירוק המפרידו לסיבים ומסירים ממנו הפסולת והסינים וכדו', ובשלב השני מעבירים הצמר בין גלגלים אשר מהדק ומנהץ הצמר, ויוצא כעין גיוי צמר חלקים, ולפעמים חתוכים לאורכן כעין חומים, אך עדיין רפוי מאד ומתפרק בקל. בשלב השלישי מתחיל מלאכת המויה, אשר בו גודלין את הצמר ומסבבים אותו עד שמקבל חוזק, ומקבל צורתו כחוט עב או דק כפי הצורך. ושלב הרביעי הוא מלאכת השזירה, שבו שזורים החומים זה בזה יחד ע"י גלגולם אחד על השני בחוזק

⁴⁶ שו"ע ונו"כ יא א

⁴⁷ ולא במחשבה, ואפילו בדיעבד צ"ע אי מהני מחשבה. מ"ב שם ד

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

היו טווין לשמן או שלא היו שזורין לשמן פסולין. ויש בעלי נפש שמחמירין על עצמן אפילו בניפוץ הצמר אבל אין נוהגין כן⁴⁸.

ודי שיאמר בתחילת הטויה⁴⁹, ומועיל עד שיסיים לטוות את החוטים, ואפילו לכמה ימים. דסתמא עומד לשמה שכל העושה על שעת ראשונה עושה⁵⁰.

ואם טוה מעט ואח"כ אמר, שטווה לשמה אינו מועיל למה שנטווה כבר⁵¹.

טוון נכרי או ששזר אפילו ישראל עומד על גביו ואומר לו שיעשה לשם ציצית פסולין, דנכרי אדעתיה דנפשיה קעביד ואינו חושש לדברי הישראל אלא אם כן מסייע הישראל מעט. אבל אם טוון או שזרן חרש שוטה וקטן וגדול עומד על גביו ואומר להם שיעשו לשם ציצית כשר.

מומר לתיאבון שאין מטריח לעשות ציצית בבגדו מותר לטוות, ומהימן כשאמר שטווה לשמה, וכ"ש אם הוא עובר רק על שאר עבירות לתיאבון. אבל מומר להכעיס אפיקורס הוא לכל התורה כולה ובודאי אדעתא דנפשיה עביד⁵².

דף טז:

ה. העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית ... באילן שצלתו מרובה מחמתו אבל חמתו מרובה מצלתו כשרה ... בשחבטן

נאמר (ויקרא כג פסוק מב) פִּסְפַּת תֵּשְׁבוּ חֹסֶר וי"ו כלומר בסכה אחת, למדנו מכאן שמצות סוכה שתהא הסוכה תחת אויר השמים דוגמת ענני הכבוד. ולא יסוכך עליה בשני קירויין ולא בסוכה שתחת סוכה, או תחת הבית, או האילן.

⁴⁸ דמה דכתיב תעשה לך היינו מווייה ואילך שאז היא עיקר עשיית הגדילים, ועיין בפרישה בשם מהר"ל מפראג שמסכים דלכתחילה יש להחמיר לנפץ לשמה. מ"ב שם ג ועיין תשובות והנהגות ח"א סי' כ"ד, ובס' הליכות שלמה פ"ג אות י"ט

⁴⁹ וכ"ש אם יאמר שכל הטויה שיטוה יהיה לשם ציצית בודאי דמהני. בה"ל שם ד"ה שיאמר

⁵⁰ אם לא כשאמר אח"כ בפירוש שהוא עושה שלא לשמה. מ"ב שם ס"ק ה

⁵¹ דספוקי מספקא לן אי אמרינן הוכיח סופו על תחילתו. ואם בתחלה ג"כ חשב שיהיה לשמה אך שלא אמר בפירוש נ"ל דיש לצדד להקל בזה דס"ס הוא. מ"ב שם ס"ק ו

⁵² מ"ב שם ז

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

ואם עשאה בתוך הבית פסולה⁵³ לפי שאין צל הסוכה משמש כלום, שאף בלעדי הסכך יש כאן צל מחמת תקרת הבית, וכן הדין בעושה סוכה תחת האילן או תחת שאר דברים הפסולים לסכך.

בין שקדמה הסוכה לדבר הפסול המאהיל עליה, בין שקדם הדבר הפסול לסוכה, פסולה. שמכל מקום עכשיו אין צל הסוכה משמש כלום כיון שהצל העליון עליו.

לפיכך סוכה שתחת אילן שצילתו מרובה מחמתו פסולה, אף אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה שמכיון שהאילן ג"כ צילתו מרובה מחמתו א"כ אין סכך הסוכה מועיל כלום.

אך אם האילן חמתו מרובה מצלתו, ו"א שצל האילן כמי שאינו וא"כ אין זה סוכה שתחת האילן, ולפיכך אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה בלא אילן, כשרה, וי"א שצל האילן הגם שחמתו מרובה נחשב כצל, וכל מה שתחת ענפי האילן אינו נחשב לסכך והרי הוא מבטל צל הסכך שתחתיו כנגדו ממש שהרי אינו משמש כלום, כיון שהעליון מיצל על מקום שהוא מיצל, ולפיכך אם ענפי האילן מכוונים כנגד סכך הכשר ובלא אזור זה שתחת האילן תהיה הסוכה חמתה מרובה, פסולה.

אבל אם צל הסוכה הוא מרובה שאפילו אם ינטל אזור זה שתחת האילן, תהיה הסוכה צלתה מרובה מחמתה, כשרה לכו"ע.

אבל אם אין הסוכה צלתה מרובה מחמתה אלא על ידי האילן לכו"ע פסולה, מכיון שסכך האילן הלא פסול הוא משום מחובר, ואין יכול לצרפו לסכך כשר להכשיר הסוכה.

אולם אם יבטל את ענפי האילן⁵⁴ בכך שיערב את סכך האילן עם הסכך הכשר בענין שלא יהיו ניכרים ויהא סכך רבה עליהם ומבטלן. לכו"ע הסוכה כשרה אם צילתה מרובה מחמתה ללא האילן בכל מקרה אפילו לכתחילה⁵⁵.

⁵³ שו"ע ונו"כ תרכו א

⁵⁴ ולא שייך בזה לומר אין מבטלין איסור לכתחלה דאין כאן שם איסור, דהא אין איסור מצד עצמו של הסוכה לישב בה, אלא שהיושב בה אינו יוצא ידי חובת המצוה ט"ו, עיין שם, ועוד שני טעמים שהוא במגן אברהם. שער הציון סימן תרכו ס"ק ו

⁵⁵ מגן אברהם,

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

ויש מכשירים⁵⁶ אפילו אם הסכך צילתו מרובה מחמתו, ונכון להחמיר כסברא ראשונה⁵⁷.

ואם הסכך צילתו מרובה מחמתו גם אם ניכרים⁵⁸ ענפי האילן או מונחים זה על זה כל שמונחים על גבי הסכך ממש⁵⁹, לכו"ע⁶⁰ הסוכה כשרה אם הם מרובים מסכך האילן⁶¹.

ואם האילן צילתו מרובה מחמתו י"א⁶² שאפילו אם השפיל הענפים למטה ועירבן עם סכך הסוכה וסכך הסוכה רבה עליהם ואינו ניכר אפ"ה פסול, דאף שהסוכה צילתה מרובה מחמתה כיון שהאילן ג"כ צילתו מרובה מחמתו א"כ אין סכך הסוכה מועיל כלום.

כל האמור אינו אלא כשהכשר והפסול הן מעורבין, או שהפסול הוא מונח למטה מן הכשר שאז צריך שיחא בכשר רוב כנגד הפסול כדי לבטלו, שלא יפסול את הסוכה בעלו. אבל אם היו מונחין על הסוכה כל אחד ואחד בפני עצמו זה בעד זה, ואינו מעורבין כלל אין צריך שיחיה בכשר רוב כנגד הפסול, אלא אפילו אם הם מחצה על מחצה ג"כ הסוכה היא כשרה, הואיל וצל הכשר הוא מרובה מחמתה, שכך היא הלכה למשה מסיני.

לכתחלה אין לעשות תחת בית או אילן אפילו במקום שמותר לכו"ע בדיעבד, כגון באילן שחמתו מרובה ועומד נגד האויר שבין הסכך, או שנשארה הסוכה צלחה מרובה מחמתה אפילו נסיר את

⁵⁶ החמד משה והנהר שלום ובגדי ישע ובית מאיר, ודלא כמגן אברהם. ומה שהביא בשם הר"ן, כתבו דאינו מוכח מר"ן מיד, וגם מהרא"ש אינו מוכח כלל, ולא נשאר לנו רק מה שהביא בשם המגיד משנה, (היינו, מה שכתב בשם הרמב"ן) ורבנו ירוחם, וכתבו דאדרבה מן הרא"ש וטור ושולחן ערוך שלא הביאו רק דלדעה אחרונה לא מהני בשלא חבטן אפילו אם הסוכה צלחה מרובה מחמתה, ומשמע בשאר דברים דהיינו, בשחבטן מודו גם להדעה ראשונה, וכן מוכח מן הרמ"א שכתב, שאינן ניכרים, ודלא כמגן אברהם שכתב דלישנא דהרמ"א אינו מדוקדק, וכן הגר"א בביאורו כתב שדברי המגן אברהם בסעיף קטן ד צריך עיון גדול שער הציון סימן תרכו ס"ק ז.

⁵⁷ ואף בדברי הרמ"א מוכח כוונתו דהני אחרונים הנ"ל ודלא כמג"א מכל מקום בעיקר הדין מצאתי בזה דעות בין הראשונים בכל בו הלכות סוכה בדין העושה סוכתו תחת האילן שסתם שם מתחלה כדעת אבי העזרי, (שהוא הדעה האחרונה שבשולחן ערוך), וכתב דאפילו בשחבטן לא מהני אלא אם כן כשהסוכה צלחה מרובה מחמתה בלא האילן, ודעת הרבנו שמשון להקל בזה, עיין שם, ואם כן הרי יש לנו ג' שמחמירין בזה, המגיד משנה בשם הרמב"ן ורבנו ירוחם לדעת אבי העזרי והדעה ראשונה שבכל בו, ולכך סיימתי שלמעשה נכון להחמיר כוונתו שער הציון סימן תרכו ס"ק ח.

⁵⁸ ואף על פי שבכל איסורין שבתורה אם הוא מכיר את האיסור ויכול להסירו מן התערובות אינו בטל אפילו באלף היינו שאסור לאכול את התערובות שלא יפגע בגוף האיסור עצמו שלא נתבטל כיון שיכול להסירו משם אבל כאן אינו נהנה כלל מן האיסור שהרי אף אם ינטל סכך הפסול מן הסוכה יהיה צלחה מרובה מחמתה מחמת סכך הכשר ואין אנו צריכים לבטל את הפסול ברוב אלא כדי שלא יהיה לו כח לפסול את הסכך הכשר המעורב עמו.

⁵⁹ דאם לא היו זה על גבי זה ממש אלא קצת חלל ביניהם, בודאי לדעה זו האחרונה אסור אפילו צלחה מרובה מחמתה, דכל סכך שכנגד ענפי האילנות כמאן דליתא דמיא. שער הציון סימן תרכו ס"ק י.

⁶⁰ אמנם בהמדר משה חלק גם על זה.

⁶¹ מ"ב ס"ק ח.

⁶² דעת הבי"ח במ"ב שם ס"ק ב ועיין בשו"ע שהכשיר אם יש בה סכך כשר הרבה כל כך עד שאם ינטל מהסכך הכשר כשיעור הסכך הפסול המעורב בו היתה הסוכה צלחה מרובה מחמתה.

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

מה שכנגד האילן, שיש לחשוש שמא לא ידקדקו ויבואו להכשיר גם באופן שיש חששות הלכתיים⁶³.

אילן הגדל בעד הסוכה ואין ענפיו מעל הסוכה, אף על פי שע"י צל האילן ממילא אינו מגיע החמה להסוכה כלל אפ"ה כשר⁶⁴. אולם אם על ידי הרוח הענפים לפעמים מאהילים על הסוכה, יש המסתפקים⁶⁵ אולי פוסל את הסוכה.

ו. בסנת תשבו לא בסוכה שתחת הסוכה ... פעמים ששתיהן כשירות פעמים ששתיהן פסולות פעמים שתחתונה כשרה והעליונה פסולה פעמים שתחתונה פסולה והעליונה כשרה

סוכה שעל גבי סוכה⁶⁶, שסככה של תחתונה היא קרקעיתה של עליונה, אם יש בין סכך התחתון לסכך העליון עשרה טפחים, שזהו שיעור הכשר גובה הסוכה⁶⁷, ויכול להשתמש בעליונה בכרים וכסתות ולא תפול בסוכה התחתונה, וסכך שניהם בתוך עשרים אמה, העליונה כשרה והתחתונה פסולה. כמבואר להלן דף י. שנאמר (ויקרא כג פסוק מב) פִּסְפֹּת תֵּשְׁבוּ חֹסֵר וי"ו כלומר בסכה אחת ולא תחת שני סככים.

והכלל שלעולם אינו פוסל מטעם סוכה שתחת סוכה, אלא סכך שצילתו מרובה מחמתו, אבל חמתו מרובה מצילתו לא מקרי סכך לפסול מטעם סוכה שתחת סוכה⁶⁸.

לפיכך אם התחתונה אין צלתה מרובה מחמתה, אלא ע"י צירוף צל סכך העליונה בין שהסוכה עליונה היתה גבוה י' טפחים, והיתה ראויה לקבל

⁶³ ביכורי יעקב שם ס"ק א

⁶⁴ הנ"ל ד"ה תחת

⁶⁵ עיין מקראי קודש ח"א סי' כ"ג, ובסוכה כהלכתה עמ' ע"ה

⁶⁶ שו"ע ונו"כ תרכ"א

⁶⁷ ואין נפקא מיניה בין אם היא בתוך כ' מקרקע שלה או למעלה מעשרים מקרקע שלה, אף דהיא פסולה, מכל מקום מקרי תחתונה סוכה תחת סוכה, דכיון שהיא למעלה מעשרים ומקרי סוכה קבוע, בודאי יש על התחתונה שם סוכה תחת סוכה. שער הציון שם ס"ק ד

⁶⁸ בה"ל שם סעי' א ד"ה ה"מ בשם הביכורי יעקב

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

כרים וכסתות ובין שלא היתה גבוה י' ואינה יכולה לקבל כרים וכסתות. התחתונה כשרה⁶⁹.

ואם סבך העליונה הוא למעלה מעשרים אמה מקרקעית התחתונה⁷⁰, התחתונה פסולה שאין סבך פסול מצטרף לסבך כשר להשלים לכשיעור.

במקרה בו סבך התחתונה ראוי לקבל כרים וכסתות, וסבך העליונה צלתו מרובה מחמתו והוא מעל עשרים אמה מהקרקע אם הוא בתוך עשרים מקרקעית התחתונה, העליונה כשירה⁷¹ והתחתונה פסולה.

כששניהם צילתן מרובה והעליונה למעלה מעשרים מסבך התחתונה שניהם פסולין.

כשהתחתונה צילתה מרובה ועליונה חמתה מרובה והם בתוך עשרים התחתונה כשרה והעליונה פסולה

⁶⁹ שעה"צ ס"ק ט

⁷⁰ כמבואר בבה"ל שם סעיף א ד"ה העליונה שמשערים מקרקעית התחתונה

⁷¹ פשוט דשרי דהא איתא בגמרא ופוסקים דיכול לבנות הסוכה אפילו במחיצות של ברזל דהוא קבוע אלא דצותה התורה שיבנה הסוכה בגובה באופן שתהיה יכולה להתקיים ע"י מחיצת עראי ושיערו חכמים שהוא רק עד עשרים אמה וה"נ בענינינו הרי הסוכה העליונה שהיא פחותה מעשרים ובה הוא רוצה לקיים מצות סוכה יכולה להתקיים ע"י דפנות עראי דהיינו מגנה של תחתונה ולמעלה עד סככה היה יכול לבנות עראי וכן מוכח מספר בכורי יעקב שסובר כן לדינא אך לא ביאר טעמא. ביאור הלכה שם סעיף א ד"ה העליונה